

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра податків та фіскальної політики

Курсова робота
з
«Митної справи»
на тему:
«Митні платежі: економічна природа та фіскальна значимість»

Студента 4 курсу групи ФМО-41
напрямку підготовки «Фінанси і кредит»

Федака Ю.С.

Керівник:

викладач Титор Володимир Йосипович

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль 2017

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Сутність, функції та види митних платежів як інструментів зовнішньоторговельної та митної політики держави.....	6
2. Аналітична оцінка результатів справляння митних платежів в Україні.....	13
3. Проблемні аспекти адміністрування митних платежів і напрями їх усунення.....	20
Висновки.....	28
Список використаної літератури.....	30

План

Вступ

1. Сутність, види та функції митних платежів як інструментів зовнішньоторгівельної та митної політики держави.
2. Аналітична оцінка результатів справляння митних платежів в Україні.
3. Проблемні аспекти адміністрування митних платежів і напрями їх усунення.

Висновки

Список використаної літератури

Вступ

Актуальність теми. Упродовж останніх років в Україні постає актуальним питанням застосування митних інструментів, завдяки яким забезпечується захист вітчизняної економіки. як регулятора зовнішньої економічної діяльності. Щодо митного оподаткування, основу цієї системи становлять саме митні платежі, які є важливим регулятором у сфері зовнішньоекономічної діяльності та одним із важливих інструментів наповнення дохідної частини Державного бюджету України.

Сучасний етап нашої країни вибрав курс інтеграції в Європу, що супроводжується посиленням вимог з боку міжнародних економічних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниження тарифних бар'єрів. З проголошенням незалежності нашої країни було прийнято три Митні кодекси України, що свідчить про особливу увагу з боку держави відносно регулювання суспільних відносин, які виникають з приводу переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України. Саме інтеграційний вектор нашої країни зумовлює перетворення системи державного регулювання у сфері зовнішньоекономічних зв'язків та модернізації системи адміністрування митних платежів.

Визначення ефективних напрямків удосконалення системи адміністрування митних платежів опосередковано пов'язано із вагомою часткою (близько 50%) митних платежів у структурі податкових надходжень Державного бюджету України. Тому основним завданням модернізації системи адміністрування є задоволення потреба в зближенні фіскальної та регулюючої функцій. Як свідчить практика, митні платежі є основою митного оподаткування з боку держави, тому справляння митних платежів залежить від ефективності організаційно-економічного механізму їх нарахування та сплати.

Метою моєї роботи є висвітлення сутності та фіскальної значимості митних платежів, а також визначення проблематики та розроблення рекомендацій покращення щодо їх справляння.

Відповідно до поставленої мети були визначені наступні **завдання**:

- дослідити функціональну сутність та фіскальну значимість митних платежів;
- провести дослідження механізму адміністрування митних платежів;
- описати склад, функції та класифікацію митних платежів;
- дати аналітичну оцінку результатів справляння митних платежів в Україні;
- обґрунтувати проблеми справляння митних платежів через митний кордон України.
- запропонувати напрямки вдосконалення покращення механізму виконання митним органами фіскальних повноважень.

Об'єктом дослідження є митні платежі, ефективність їх справляння та фіскальна значимість.

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти адміністрування митних платежів.

Методи дослідження. Для найбільш ефективного висвітлення теоретико-концептуальних та аналітичних даних у дослідженні використано такі методи: діалектний підхід як фундаментальний науковий принцип дослідження поняття митні платежі, метод спостереження, економічного аналізу, структурно-логічний метод, дедуктивний, статистичний, метод порівняння та узагальнення.

Інформаційну базу дослідження складає: Митний кодекс України, закони України, постанови Кабінету Міністрів України, а також положення, інструкції та накази Державної фіскальної служби. Теоретична та монографічна література, публікації у періодичних виданнях, навчальна література, нормативно-правові акти України, статистичні матеріали тощо.

1. Сутність, види та функції митних платежів як інструментів зовнішньоторгівельної та митної політики держави.

Вирішальну роль в економічних відносинах між державами відіграє зовнішня торгівля, оскільки є життєво необхідною для економіки будь-якої держави. Р. Войткович, зазначає, що ще за часів І.Канта основними факторами, які зумовлювали утворення міждержавних союзів, були «дух торгівлі», «сила грошей», тобто, як і сьогодні, економічний фактор [3].

Для забезпечення ефективного розвитку України, останній потрібно брати активну участь в інтеграційних процесах та розширення зовнішньоекономічних зв'язків. Адже зовнішньоекономічна діяльність є однією з основних форм економічних відносин України з іноземними державами. Вона відіграє значну роль в соціально-економічній сфері, а саме добробуту населення, зміцнення її положення на світовій площадці та рівня життя та стабільності суспільства в цілому.

Провідну роль в зовнішньоекономічних операціях відіграє митне оподаткування, основу якого займають митні платежі. Митні платежі – це податки та збори, які нараховуються в установленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем органів доходів та зборів. Їх відносять до важливих інструментів регулювання ЗЕД. Важливо зазначити, що дане поняття дозволяє не тільки чітко визначити об'єкти оподаткування, а також суб'єкти системи митного оподаткування, до яких належить безпосередні платники податків та зборів. Тобто фізичні та юридичні особи, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Повністю дана дефініція розкривається в Податковому кодексі України. Відповідно до п. 14.1.113. п. 14.1 ст. 14 ПКУ митні платежі – це податки, що відповідно до цього Кодексу або митного законодавства справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на митні органи. До митних платежів законодавець відносить мито, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податок

на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) [21].

Якщо звернутись до науковців, то кожен із них трактує поняття митні платежі по різному. А.І. Крисоватий та О.М. Десятнюк зазначають, що митні платежі – це своєрідна плата за виконання митницею своїх обов'язків та послуг, яка використовується для розвитку системи митних органів [9]

С.В. Волосович та Т.Д. Ліпихіна під митними платежами розглядають систему податків і зборів, якими обкладаються товари та інші предмети, що перетинають митний кордон [3, 15].

Гребельник О.П. вважає таке визначення дещо вузьким. По-перше, об'єктом оподаткування зазвичай виступають не лише товари, а й інші предмети, що не є товарами. По-друге, деякі митні платежі не пов'язані з переміщенням товару через митний кордон, а сплачуються за надання митними органами певних послуг у сфері митно-тарифних відносин [5].

Митні платежі поділяються на дві групи:

1. Основні - це обов'язкові платежі, які стягуються при переміщенні через митний кордон із суб'єктів, що не характеризуються специфічними особливостями. Ці платежі стягуються у більшості випадках, тому і мають таку назву. До таких платежів належать:

- мито;

- акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції);

- податок на додану вартість;

2. Додаткові - інші податки, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України. Сюди можна віднести:

- плата за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом;

- відшкодування за зберігання на складах митних органів товарів і транспортних засобів;

- єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон.

Як я вже зазначав, митні платежі відіграють визначальну роль у наповненні дохідної частини Державного бюджету України, крім великої частки функціональних завдань, які вони виконують виділяють головні:

- фіскальні;
- стимулюючі;
- розподільчі;
- регулятивні.

Щодо функцій, які виконують митні платежі науковці у своїх дослідженнях до єдиної думки не схиляються і трактують по різному. З точки зору С.Волосовича та Т. Ліпіхіної вони виділяють фіскальну, розподільчу та контрольну. На думку О.П. Гребельника фіскальну, стимулюючу та регулятивну. Отже, ми може стверджувати, що митні платежі охоплюють великий спектр покладених на себе функціональних завдань, які є важливими для виконання державою своїх функцій [5].

Фіскальна функція забезпечує формування фінансових ресурсів держави. За допомогою останньої акумулюються кошти для утворення матеріальної бази функціонування суспільства. Формуються грошові фонди держави, завдяки розподільчим процесам, для виконання свої функцій. Вже на цьому прикладі ми може спостерігати взаємодію функцій, які виконують митні платежі. Кожен повинен розуміти, що податкові надходження виступають основним джерелом наповнення доходів бюджетів різних рівнів, а саме митні платежі – дохідної частини Державного бюджету України. Звідси ми можемо спостерігати, яку вагому роль відіграє зовнішньоекономічна діяльність для поповнення державної казни, різноманітні трансформаційні процеси пов'язані з економікою різних іноземних країн.

Розподільча функція полягає в тому, що в процесі оподаткування зовнішньоекономічних операцій, держава розподіляє ВВП. Сутність цієї функції така, що завдяки фінансову механізму розподіляється та

перерозподіляється ВВП, між різними суб'єктами, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність для цільового виконання функцій, покладених на державу. В аспекті розподільчої функції виділяють і регулюючу, адже за допомогою фінансових важелів (ставки мита, митні пільги, суб'єкт оподаткування держава регулює вартість такого розподілу. Адже ми знаємо, що за допомогою податкових або митних пільг їх розмежування дає змогу впливати на активність зовнішньоекономічної діяльності, динаміку надходження доходів, структуру імпорту. Це вже насамперед залежить від митної політики держави, яку вона вибирає для досягнення певних цілей. Виділяють протекціоністську та ліберальну. Перша передбачає за собою створення певних бар'єрів для імпортованого товару, тим самим підвищення податкового навантаження із метою захисту вітчизняного виробника [12].

Ліберальна передбачає собою більш демократичну та вільну торгівлю, без встановлення певних штучних обмежень державою між окремими особами та суб'єктами ЗЕД. І в дію вступає ще одна функція - стимулююча, яка спрямовується на розвиток національного виробника, оподатковуючи імпортні товари, підвищуючи його вартість, тим самим знижуючи його конкурентоспроможність.

Центральне місце серед митних платежів займає мито, що найбільш широко використовується державою як засіб регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Мито - це загальнодержавний податок, а також один з інструментів регулювання товарообігу та впливу на загальний стан економіки країни [12].

Серед основних функцій, притаманних миту, є фіскальна, регулююча та протекціоністська. Не зважаючи на те, що мито і відіграє важливу роль в наповненні державного бюджету України, головною ціллю його запровадження є розкриття не фіскального, а регулюючого потенціалу, який проявляється в здатності мита впливати на розвиток як внутрішньої, так і зовнішньої торгівлі через цінові механізми, оскільки включається до ціни імпортованих чи експортованих товарів. Введення мита може мати на меті й економічний тиск

на держави задля захисту молодих галузей вітчизняної економіки та внутрішніх товаровиробників. Головною особливістю мита є те, що воно направлено на формування раціональної структури імпорту і експорту. Мито належить до тарифних регуляторів регулювання міжнародних економічних відносин. Митний тариф містить деталізований перелік ставок мита, щодо товарів, які переміщуються через митний кордон країни.

Поряд з митно-тарифними (економічними) регуляторами застосовуються і нетарифні (адміністративні), під якими розуміють обмежувально-заборонні заходи, до яких включають акцизний податок, податок на додану вартість, ліцензування, квотування та інші. Оскільки, ПДВ і акцизний податок, як і мито, включаються до ціни товарів, мають більш економічне спрямування, а не адміністративне, я поділяю думку О. Запорожець щодо необхідності віднесення ПДВ та акцизного податку до інструментів митно-тарифного регулювання. Автор зазначає, що вказані податки не можна розглядати як заборони чи обмеження, з їх допомогою відбувається регулювання ціни імпортованих товарів на внутрішньому ринку і захист вітчизняних товарів від конкуренції [6]. Враховуючи, що ПДВ та акцизний податок на зовнішньоторговельні операції не є обмеженнями чи заборонами, мають економічний характер впливу логічно віднести їх до тарифних методів регулювання. Акцизний податок - це непрямий податок на високорентабельну продукцію, який, як і ПДВ, включається до ціни товарів. Оскільки акцизний податок на імпортовані товари є внутрішнім податком, то підакцизні товари імпортованого виробництва не можуть оподатковуватись за більшими ставками ніж аналогічні національні товари. Залежно від суб'єкта сплати розрізняють два види акцизного податку як митних платежів: акцизний податок, що нараховується за вантажною митною декларацією та акцизний податок у неторговельному обороті. Акцизний податок в неторговельному обороті сплачують фізичні особи, які переміщують підакцизний товар через кордон.

Особливістю сплати ПДВ і акцизного податку як митних платежів, які сплачуються при перетині митного кордону є те, що вони мають разовий

характер, а також відсутній податковий період, на відміну від цих податків, що функціонують в середині держави. Отже, митні платежі є особливою категорією податків і зборів, яким необхідно приділити увагу як з боку науковців, так і з боку державної влади, оскільки потребують вирішення питання законодавчого врегулювання існуючих недоліків, для подальшого полегшення трактування законодавства та модернізації адміністрування митних платежів.

Виділяють також плату за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування або поза робочим часом.

Таблиця 1.1

Виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування таких органів:	За одну год., євро
- у робочий час	20
- нічний час і вихідні дні	40
- у святкові та неробочі дні	50

Таблиця 1.2

Виконання митних формальностей митних органів поза робочим часом	За одну год.,євро
- нічний час і вихідні дні	40
- у святкові та неробочі дні	50

[побудовано на основі даних 12]

Цей платіж має законодавче підґрунтя і регулюється Наказом Міністерства доходів та зборів України від 14.12.2013 р. «Про затвердження порядку справляння плати за виконання митних формальностей органами доходів та зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установлених для них».

Для розрахунку відшкодування витрат митних органів за зберігання товарів, транспортних засобів використовуються такі розрахункові одиниці використання складських приміщень:

1) піддон розміром 800 x 1200 мм (п.) - при розміщенні товарів на піддонах;

2) кубічний метр (м³) - у разі об'єктивної неможливості розміщення товарів на піддонах; 3) одиниця транспортного засобу (од.) - з урахуванням його ваги та кількості місць для сидіння [18]. Також до додаткових податків відносять єдиний збір, який справляється з транспортних засобів вітчизняних та іноземних власників, які перетинають державний кордон, за здійснення у пунктах пропуску відповідно до митного законодавства санітарного, ветеринарного, фіто-санітарного, радіологічного та екологічного контролю вантажу і транспортного засобу, за проїзд транспортного засобу автомобільними дорогами та за проїзд автомобільного транспортного засобу з перевищенням встановлених загальної маси, осьових навантажень або габаритних параметрів. Єдиний збір справляється одноразово незалежно від режиму переміщення виду, в національній валюті країни, місткості або загальної маси транспортних засобів за єдиним платіжним документом[12].

Отже, митні платежі є основою, за рахунок якої формуються митні доходи країни.

2. Аналітична оцінка результатів справляння митних платежів в Україні.

Створення Державної фіскальної служби України як єдиного органу доходів і зборів, шляхом реорганізації Міністерства доходів і зборів України, стало дієвою спробою поліпшення рівня економічної стабільності нашої країни в межах державного механізму та взаємовідносин «держава – суспільство» як крок України на шляху до європейської інтеграції. Відмінною особливістю діяльності Державної фіскальної служби України є її фіскальна спрямованість щодо ефективного формування фінансових ресурсів держави, а також обслуговуюча, контролююча і правоохоронна спрямованість. До пріоритетних завдань діяльності Державної фіскальної служби України віднесено поліпшення інвестиційного клімату в Україні, звернуто увагу на потребу врегулювання основних завдань Служби щодо підвищення ефективності державної митної та державної податкової справ.

У 2016 році Державною фіскальною службою України було вжито комплекс організаційних та практичних заходів щодо реалізації Положення про Державну фіскальну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 року, виконання завдань, визначених Законом України «Про Державний бюджет України на 2016», Податковим та Митним кодексами України, а також доручень Президента України, Верховної ради України, Кабінету Міністрів України, Мінфіну.

Діяльність ДФС відповідно до визначених Планом роботи заходів спрямовано на безумовне забезпечення виконання завдань із надходження платежів до бюджетів, удосконалення системи оподаткування, виявлення та руйнування схем та мінімізації податкових зобов'язань, запобігання та виявлення кримінальних та інших правопорушень у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, впровадження електронних сервісів для платників, підвищення рівня митної безпеки тощо.

Реалізація визначених Планом роботи заходів сприяла поліпшенню ефективності роботи органів ДФС та стала головним чинником у забезпеченні

виконання завдань та досягнення позитивних темпів приросту надходжень платежів, а саме митних платежів порівняно з 2015 роком.

Також важливо зазначити протягом 2015-16 рр. ДФС здійснювала системну реформу, яку було узгоджено з Міжнародним валютним фондом та ухвалено Урядом та яка фактично є дорожньою картою стратегії реформування ДФС на два роки, що перетворює ДФС з контролюючого органу на сервісну службу, а також забезпечує виконання зобов'язань у рамках співробітництва з МФВ.

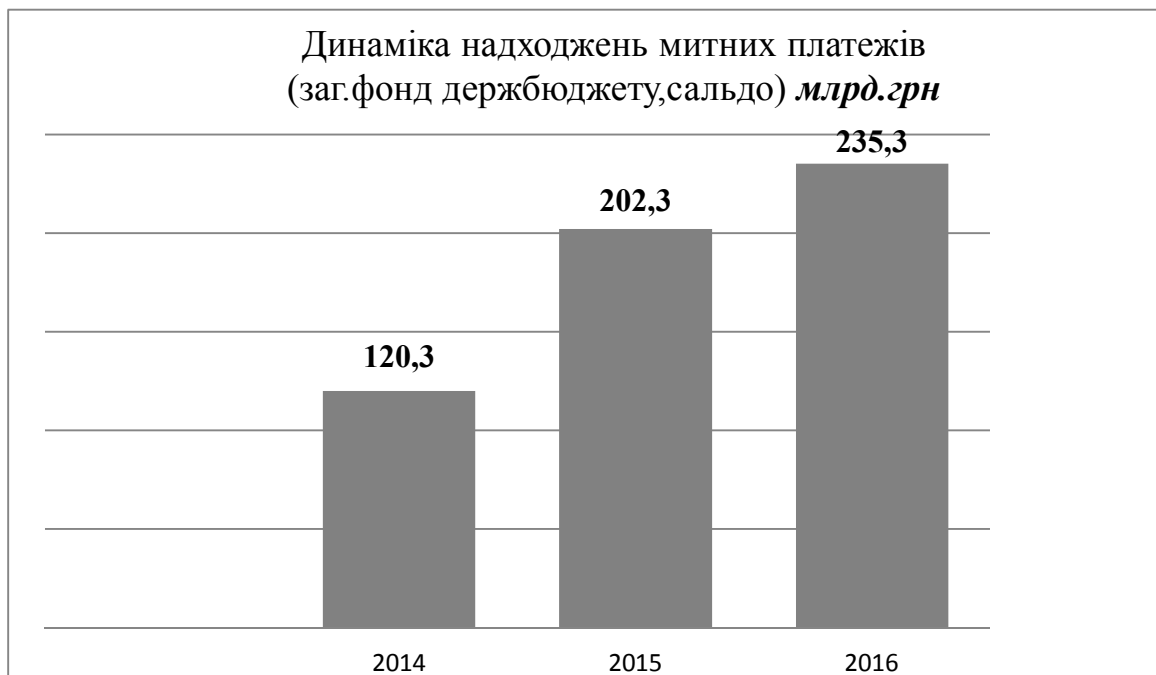
Для підвищення ефективності роботи ДФС було вжито комплекс заходів щодо удосконалення структури апарату та територіальних органів ДФС, упорядкування та систематизації покладених функцій, а також усунення їх дублювання між окремими структурними підрозділами як на центральному, так і на регіональному рівнях.

Одним із першочергових завдань для ДФС на сьогодні є безумовне забезпечення виконання показників наповнення бюджету. ДФС забезпечує найбільшу частку доходів Зведеного бюджету України – 85,7 відсотка . Зокрема, у 2016 році до Зведеного бюджету України забезпечено 664,1 млрд.грн. що на 145,4 млрд.грн або на 28 відсотків більше 2015 року. Ми це можемо спостерігати на Рисунку 2.1, за даними [7].

Рис 2.1 Структура надходжень платежів до Зведеного державного бюджету 2016 р

І що найбільш цікаво по митних платежах до загального фонду державного бюджету надійшло 235,3 млрд.грн, що на 33,0 млрд. грн., або на 16,3 відсотка більше 2015 року [7].

Рис 2.2 Динаміка надходжень митних платежів до Загального фонду Державного бюджету України 2014-2016 рр.

Відповідно до Рисунку 2.2 ми можемо спостерігати позитивну тенденцію роботи митниць ДФС та виконання своїх повноважень, в чому і пересвідчуємося на основі моніторингу та аналізу показників надходжень митних платежів до Державного бюджету України 2016 р.

Також варто зазначати, що повному обсязі виконано завдання Міністерства фінансів України з:

- Податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів – 106 відсотків(+10,3 млрд.грн);
- Акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів – 120 відсотків(+5,8 млрд.грн);
- Ввізного мита – 103,8 відс.(+0,5 млрд.грн) тощо.

Саме це свідчить, що ДФС та її територіальними органами вжито комплекс заходів, спрямованих на забезпечення повноти нарахування та сплати до бюджетів податків, зборів та інших платежів, а також на виявлення та руйнування схем мінімізації податкових зобов'язань.

Завдяки вжиттю ефективних заходів спрямованих на здійснення належної організації митного контролю, ефективної протидії митним правопорушенням, забезпечення повноти оподаткування товарів, достовірності декларування товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, посилення роботи по контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, класифікації країни походження, митницями ДФС за 2016 рік зібрано до бюджету 235,3 млрд.грн, як я вже зазначав, тобто спостерігається певне перевиконання плану на 18,3 млрд.грн., що є позитивним фактором для нашої держави, адже від одного із цих факторів залежить добробут населення. В цілому показники надходжень у 2016 році у порівнянні з минулим зросли на 16,3 відс. або на 33 млрд. грн..

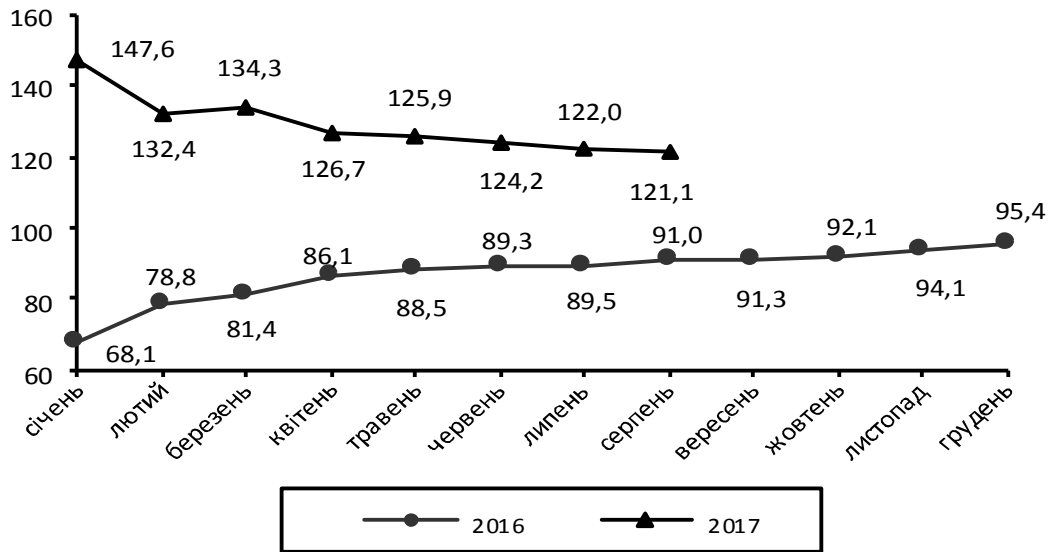
Рис 2.3 Динаміка виконання показників у січні-грудні 2016р.

Відповідно на цьому рисунку ми спостерігаємо перевиконання митницями ДФС митних платежів за видами, а саме :

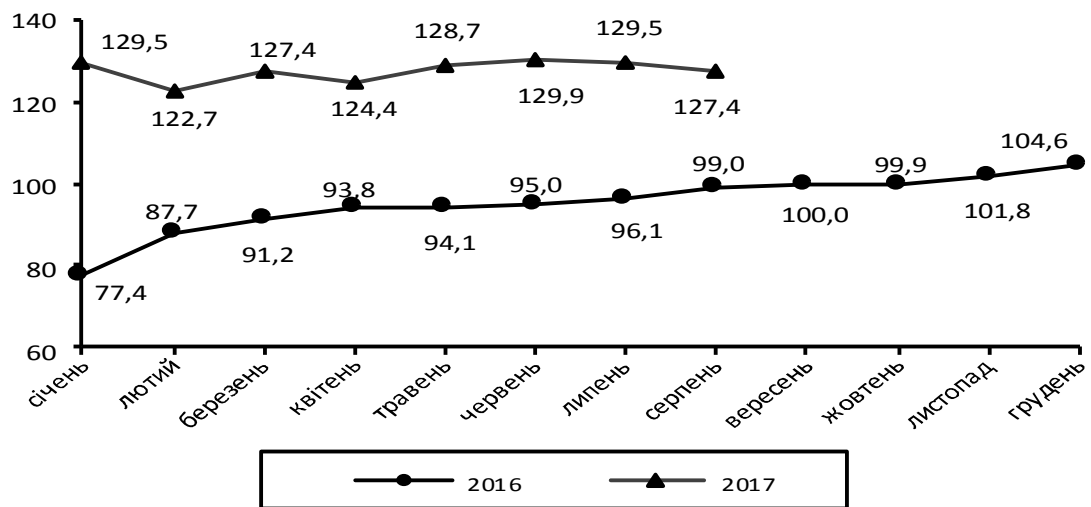
- ПДВ, який займає найбільшу частку 77,1 %;
- Акцизний податок -14%;
- Мито-8,7%;
- Інші 0.2 %.

В цілому за рахунок коригування митної вартості зазначених товарів у 2016 році забезпечено близько 93,6% додаткових надходжень до державного бюджету [7].

На стан справляння додаткових митних платежів за рахунок коригування митної вартості впливає загальний стан надходжень митних платежів, зменшення обсягів імпорту (у вагових показниках), зменшення обсягів оподаткованого імпорту по вартості (в доларах США), втрати внаслідок ситуації у Східному регіоні (Донецька та Луганська митниці), втрати від анексії АР Крим (Кримська та Севастопольська митниці), зміна структури імпорту товарів, заміна більш дорогих товарів їх дешевими аналогами та зниження цін на зовнішніх ринках, курс валюти, застосування економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з 01 січня 2016 року [7].

*Рис 2.4 Темпи зростання (зниження) експорту товарів
(у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)
(побудовано на основі даних)*

*Рис 2.4 Темпи зростання (зниження) імпорту товарів
(у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)
(побудована на основі даних)*

Зовнішньоторгівельні операції проводилися із 219 країн світу. У січні–серпні 2017р. експорт товарів становив 27512,1 млн.дол. США, імпорт – 30791,0 млн.дол. Порівняно із січнем–серпнем 2016р. експорт збільшився на 21,1% (на 4794,6 млн.дол.), імпорт – на 27,4% (на 6625,7 млн.дол.). Негативне

сальдо становило 3278,9 млн.дол. (у січні–серпні 2016р. також негативне – 1447,8 млн.дол.).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,89 (у січні–серпні 2016р.- 0,94).

Відповідно це ми можемо спостерігати на основі статистичних даних, де ми також можемо спостерігати позитивну тенденцію зростання зовнішньоторгівельних операцій з різними країнами світу на основі 2017-2016 [20].

3. Проблемні аспекти адміністрування митних платежів і напрями їх усунення

Упродовж останнього десятиліття в Україні актуалізується застосування різноманітних митних інструментів, за допомогою яких забезпечується захист національних інтересів держави. Основними серед них є митні платежі – одні із важливих важелів регулювання зовнішньоекономічної діяльності та головне джерело наповнення дохідної частини Державного бюджету України.

Сучасна наука й практика доводять, що справляння митних платежів залежить від ефективності процесу їх адміністрування. Загальні принципи адміністрування митних платежів, закладені у чинному законодавстві України, в основному відповідають тим, що діють у багатьох країнах і напрацьовані протягом століть. В практичній діяльності контролюючі органи накопичили значний досвід у сфері адміністрування податків. Водночас, важливими складовими адміністрування митних платежів є митна експертиза, оцінка митної вартості та контроль за кодуванням товарів з метою забезпечення повноти і правильності стягнення платежів до бюджету [13].

В теорії оподаткування проблеми адміністрування податків пов'язані з процесом стягнення, розрахунку, контролю і сплати податків. Він нерозривний з адмініструванням митних платежів, оскільки основними адміністраторами податків, які справляються при переміщенні товарів через митний кордон, є органи Державної фіскальної служби України [25].

На рівень надходження митних платежів до бюджету визначальний вплив має низка факторів, дослідження яких дозволить виявити резерви збільшення дохідної бази основного централізованого фонду грошових коштів, що є особливо актуальним при наявності дефіциту фінансових ресурсів, котрі знаходяться у розпорядженні держави.

До факторів, які впливають на надходження митних платежів до державного бюджету, відносять фактори першого порядку (зовнішні) та фактори другого порядку (внутрішні).

Зовнішні фактори включають: вартісний об'єм та структуру зовнішньоторговельного обігу, рівень податкових ставок, митні пільги, валютні курси та окреслюють потенційні можливості стосовно обсягів надходження митних платежів до бюджету.

Внутрішні фактори відображають рівень організації митного контролю, тобто професійну підготовку працівників митниці, технічну оснащеність тощо. Таким чином, фактори другого порядку відображають ефективність реалізації існуючого потенціалу щодо мобілізації митних платежів до бюджету.

Найвагомішим серед факторів першого порядку є вартісний об'єм та структура зовнішньоторговельного обігу. При цьому, більш важливим показником є загальний обсяг імпорту товарів, оскільки лєвова частка митних платежів, що надходять до Державного бюджету України, справляється саме з імпорту. Наступним фактором “першого порядку”, який суттєво впливає на надходження митних платежів до державного бюджету, є податкові ставки. Щодо податку на додану вартість, то у даному контексті він є досить стабільним, упродовж останніх років основна ставка складала 20%. Найбільш динамічно серед митних платежів змінюються ставки ввізного мита, які, до того ж, є детально диференційованими. Міжнародна практика свідчить, що граничний рівень оподаткування ввізним митом не повинен перевищувати 30%, оскільки у протилежному випадку найімовірніше відбуватиметься зменшення надходжень мита до бюджету. Ефективний рівень митно-тарифного захисту є невисоким – не більше 10–15%. З метою успішної інтеграції у світовий господарський простір Україна провела останніми роками широкомасштабне зменшення рівня митних ставок практично по усіх видах товарів [4].

Щодо митних пільг, як фактора впливу на надходження митних платежів до державного бюджету, варто зазначити, що збільшення їх кількості призводить до скорочення надходжень до бюджету. Сума митних платежів, яка не справляється завдяки наданим пільгам, вказується декларантом у вантажній митній декларації (ВМД) і має характер умовного нарахування в Україні все ще діє значний перелік неефективних пільг при справлянні митних платежів. У

зв'язку з цим, необхідно переглянути перелік митних пільг в Україні з метою їх обґрунтованого обмеження [22].

Фактори «другого порядку», що визначають рівень надходження митних платежів до бюджету, пов'язані з організацією митного контролю та запобіганням порушення податкової дисципліни. З метою підвищення показників надходження митних платежів до бюджету, перш за все, необхідно удосконалювати організацію митного контролю за імпорними операціями: при ввозі товарів на митну територію; при розміщенні товарів на митних ліцензійних складах; при здійсненні митного контролю із застосуванням вантажних митних декларацій. Посилення митного контролю сприятиме значному зменшенню обсягів неврахованого імпорту та скороченню кількості випадків ухилення від сплати митних платежів. Типовими порушеннями щодо імпорту товарів виступають: недостовірне декларування їх кількості і ваги; декларування за кодом іншого товару, на який встановлено нижчу ставку ввізного мита; заниження митної вартості товарів. Оскільки Україна стала на шлях лібералізації митної політики, основним резервом збільшення надходжень митних платежів до бюджету на перспективу стане удосконалення організації митного контролю [4].

На сьогодні найтипівішими проблемами, котрі залишаються у митній політиці України за результатами опитування імпортерів та експортерів, проведеного проектом ACTION Project за підтримки агентства з міжнародного розвитку США (USAID), є надзвичайно велика і невиправдана кількість формальних процедур, перезавантаженість працівників митних органів, довгі черги та високий рівень корупції в митних органах [22]. Тут варто зазначити, що у "фундаменті" здійснення правильної митної політики лежить сплата митних платежів, котре, своєю чергою, залежить від ефективності їх адміністрування. Саме тому своєчасне виявлення проблемних аспектів нарахування та сплати митних платежів та правильне їх вирішення є запорукою успішного ведення митної справи і внаслідок покращення зовнішньоекономічної діяльності держави. Водночас, важливими складовими

адміністрування митних платежів є митна експертиза, оцінка митної вартості та контроль за кодуванням товарів з метою забезпечення повноти та правильності надходжень платежів до бюджету і саме з ними пов'язані найбільш актуальні проблеми не до нарахування та несплати митних платежів в повному обсязі. Правильне визначення митної вартості є важливим етапом процесу адміністрування митних платежів. Цей показник виступає базою обчислення митних платежів на момент переміщення товарів через митний кордон України. Недооцінювання митної вартості призводить до ухилення від сплати податків суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

На стан надходжень митних платежів до Державного бюджету поряд із заниженням митної вартості товарів також впливає правильність встановлення країни походження товару та ідентифікація коду при переміщенні товарів і інших предметів через митний кордон. Якщо підроблено сертифікат про країну походження товарів або недостовірна класифікація товарів, тоді відбувається заниження розміру ввізного мита і, відповідно, зменшення нарахування податку на додану вартість.

В основу УКТ ЗЕД покладено принципи та міжнародні стандарти Гармонізованої системи опису та кодування товарів. Вона передбачає безперечне й однозначне зарахування конкретного товару до певного угруповання, що передбачає чітко визначену групувальну ознаку, тобто це система кодування, що сприяє високому ступеню деталізації товарів. Від наданих достовірних відомостей суб'єктом ЗЕД про товар залежить швидкість встановлення митним органом їх відповідності опису класифікаційних групвань УКТ ЗЕД. У випадку виникнення сумнівів митні органи можуть вимагати від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та громадян зразки товарів та достовірні документи на такі товари для прийняття класифікаційного рішення. А це вже потребує додаткового часу митного оформлення товару, що призводить до затримки самого платника податку та забезпечення додатковою роботою посадової особи митного органу.

Від правильного визначення коду товару залежить правильно нарахований розмір мита і вірогідність статистичної інформації, зокрема. Однак існують товари, котрі можуть бути класифікованими досить легко за описом товарної позиції, та разом з ними є й такі товари, класифікація яких викликає ускладнення через різне тлумачення як понять самого товару, так і критеріїв його деталізації [15].

У таких випадках важливу роль у процесі нарахування митних платежів відіграють експертні підрозділи «Спеціальна лабораторія з питань Експертизи та досліджень ДФСУ». Експертизу широко застосовують в митній справі і вона забезпечує правильність визначення коду товару за УКТ ЗЕД, сприяючи при цьому правильності нарахування митної вартості, покращенню якості товарів й запобігає постачанню фальсифікованих та неякісних товарів у торговельні підприємства. До об'єктів митної експертизи належать: товари та предмети, які переміщуються через митний кордон, а також їх проби, відібрані для дослідження; об'єкти контрабанди і порушення митних правил; товаросупровідні документи, котрі використовуються під час митного оформлення та митного контролю. А одним із пріоритетних завдань митної експертизи є проведення лабораторних досліджень та прийняття рішень про класифікацію товарів, згідно з УКТ ЗЕД, для забезпечення здійснення митного контролю [15]. Залучення вузькоспеціалізованих експертів та проведення додаткових досліджень необхідне для визначення деяких кодів УКТ ЗЕД. Так, наприклад визначення природи походження кальцій карбонату (природне чи штучне) потребує залучення не лише висококваліфікованого персоналу, але й розроблення нових методів виконання лабораторних вимірювань, оскільки на сьогодні не існує методики, яка б вирішувала це питання. Взагалі сьогодні необхідні розробки нових методів для визначення коду УКТ ЗЕД, оскільки товари потребують більш детального визначення їх хімічного складу, а методичне забезпечення лабораторних досліджень не вирішує усіх наявних питань.

Одним із основних чинників, що негативно впливають на наповнення бюджету засобом адміністрування митних платежів залишається тіньова економіка, масштабність якої стала важливою домінантною не тільки економічного, але й суспільного життя України.

Ми повинні розуміти, що значна тінізація економічного обороту, недостатність державних зусиль щодо її подолання викривлюють принципи громадянського суспільства, формують негативний міжнародний імідж держави, що є дуже важливим фактором на світовій арені. Також стримують надходження до країни іноземних інвестицій, не сприяють налагодженню торговельно-економічних стосунків українських підприємств із зарубіжними партнерами та стримують євроінтеграційні зусилля України [3].

Науково обґрунтовані оцінки рівня тіньової економіки в Україні відображають зниження її відносних обсягів. До таких факторів можна віднести:

- Падіння офіційного виробництва внаслідок економічної кризи та неоголошеної війни з Росією;
- Введення мораторію на перевірку діяльності суб'єктів господарювання з боку уповноважених державних органів;
- Зниження якісного рівня адміністрування податків, що потягнуло за собою численні випадки ухилення від їх сплати;
- Протиправне втручання окремих керівників регіональних органів державної влади в процедури адміністрування митних платежів, які дозволяють окремим категоріям отримувати митні пільги або уникати санкцій з притягненням до відповідальності .

Сучасна розгалуженість і відкритість економічної політики України вимагає вдосконалення та застосування нових методів і прийомів регулювання зовнішньоекономічних зв'язків країни з іншими державами та застосування нових методів адміністрування митних платежів, що зумовлено досить високим рівнем надходжень митних платежів у структурі податкових надходжень Державного бюджету України [12].

Реалізація адміністрування митних платежів відбувається завдяки функціонування фіскальної системи та забезпечується управління податковими відносинами, яке спрямоване на сприяння зростанню рівня життя населення та забезпечення сталого розвитку економіки держави. Враховуючи складність зазначеної сфери податкових відносин, на мою думку, основні напрями вдосконалення системи повинні бути зосереджені на вивченні й аналізі митних відносин у сучасних умовах, усіх механізмів існування та вдосконалення систем адміністрування митних платежів.

Підсумовуючи можна виділити основні напрями вдосконалення системи адміністрування митних платежів:

- впровадження повного електронного декларування;
- надання податкових пільг і знижок;
- збалансована політика протекціонізму;
- спрощення оформлення митних процедур і регулювання діяльності;
- розробка Державної програми розвитку зовнішньоторгівельної діяльності;
- розробка ефективного механізму імплементації норм законодавства ЄС у сфері адміністрування митних платежів;
- упровадження ефективних загальних і галузевих методів протидії корупції;
- застосування спрощеного порядку митного оформлення товарів;
- формування ефективної системи управління персоналом.

Митно-тарифна політика України є невід'ємною частиною державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності й спрямована на захист економічних інтересів держави, дотримання справедливої регуляторної політики та підтримку вітчизняного бізнесу, а від добробуту останнього, а саме від полегшення умов діяльності, скорочення втрат суб'єктів на макrorівні, відносин держави з бізнес-структурами в не меншою мірою залежить загальний рівень глобальної конкурентоспроможності української економіки та прискорення її євроінтеграції. Пріоритетними напрямками для вирішення

проблемних питань адміністрування митних платежів залишається розроблення системи контролю оцінки митної вартості товарів, їх правильної класифікації та визначення країни походження товарів. Виявлені недоліки та суперечності доводять, що одне із основних завдань Державної фіскальної служби України повинне полягати в створенні єдиних та прозорих правил та методологій визначення митної вартості товарів для прозорого прийняття рішень у митній справі та однаковості вимог і ставлення до всіх споживачів. Цього можна досягти, якщо впроваджувати відповідні норми національного законодавства із врахуванням загальноприйнятних міжнародних норм, стандартів та досвіду визначення і контролю митної вартості товарів, що визначені у міжнародних угодах.

Отже, реформування самого митного законодавства та забезпечення комплексного контролю за дотриманням митних правил суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами, вдосконалення контрольних процедур за нарахуванням і сплатою митних платежів і, взагалі, впровадження спрощених та модернізованих митних процедур на кордоні й всередині держави необхідні заходи для підвищення рівня надходжень митних податків до державної казни, що, своєю чергою, впливатиме на конкурентоспроможність національної економіки та її стратегічне майбутнє.

Висновок

Провідну роль в зовнішньоекономічних операціях відіграє митне оподаткування, основу якого займають митні платежі. Митні платежі – це податки та збори, які нараховуються в установленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем доходів та зборів. Тому їх відносять до важливих інструментів регулювання ЗЕД. Важливо зазначити, що дане поняття дозволяє не тільки чітко визначити об'єкти оподаткування, а також суб'єкти системи митного оподаткування, до яких належить безпосередні платники податків та зборів. Тобто фізичні та юридичні особи, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Вагомим фактором є те, що змістом адміністрування митних платежів є реалізація положень податкової системи: забезпечення мобілізації митних платежів і вирішення організаційних питань підвищення ефективності діяльності митних органів. В загальному вигляді адміністрування митних платежів передбачає визначення повноважень органів влади різних ланок в регулюванні відносин у митній сфері, прав і обов'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та повноважень митних органів, організацію митного контролю та митного оформлення товарів, а також процедури оскарження рішення митних органів. Важливим етапом процесу адміністрування митних платежів є правильне визначення митної вартості. Її недооцінка призводить до ухилення від сплати податків суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності

Основними заходами, спрямованими на підвищення організації роботи з адміністрування митних платежів, є:

- покращення організаційно-правового та інформаційного забезпечення діяльності митних органів ;
- посилення контролю митних органів за правильністю класифікації та визначення країни походження товарів;
  - збалансована політика протекціонізму;
  - спрощення оформлення митних процедур і регулювання діяльності;

- розробка Державної програми розвитку зовнішньоторгівельної діяльності;
- розробка ефективного механізму імплементації норм законодавства ЄС у сфері адміністрування митних платежів;
- упровадження ефективних загальних і галузевих методів протидії корупції;
- застосування спрощеного порядку митного оформлення товарів.

Отже, реформування самого митного законодавства та забезпечення комплексного контролю за дотриманням митних правил суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами, вдосконалення контрольних процедур за нарахуванням і сплатою митних платежів і, взагалі, впровадження спрощених та модернізованих митних процедур на кордоні й всередині держави необхідні заходи для підвищення рівня надходжень митних податків до державної казни, що, своєю чергою, впливатиме на конкурентоспроможність національної економіки та її стратегічне майбутнє, а також впливатиме на добробут населення, рівень життя суспільства та вихід нашої країни на міжнародний рівень, з якою будуть рахуватися та поважати.

Список використаної літератури

1. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія / І. Г. Бережнюк. — Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. — 543 с.
2. Боровик П.М. Проблеми акцизного оподаткування в Україні/ П.М. Боровик, В.О. Ладиженська // Економічний вісник Донбасу. - 2011р. - №3 (25). – С. 103-107
3. Волосович С.В. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності [Текст]: Навчальний посібник/ С.В. Волосович, Т.Д. Ліпихіна. – К.: Атіка, 2009. – 288с.
4. Годованець О. Проблемні аспекти адміністрування митних платежів і напрями їх усунення /О. Годованець// Світ фінансів. – 2008. – №4(17). – С.147-153.
5. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: підручник [Текст]/ О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 696 с
6. Запорожець О. Система адміністрування митних платежів в Україні / О. Запорожець // Вісник КНТЕУ : зб. наук. праць. – 2012. – № 2. – С. 104-111.
7. Звіт про виконання плану роботи Державною фіскальною службою України 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/237691.html
8. Зозуля І. В., Мироненко І. С. Види і форми діяльності Державної фіскальної служби України та правові засади їх реалізації // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 1. С. 52–59. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2017_1_11.pdf
9. Карамбович І. М. Мито як елемент системи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності / І. М. Карамбович // Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2008. – Вип. 18–8. – С. 192–196.

10. Крисоватий А.І. Податкова система [Текст]: Навч. посіб./ А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – Тернопіль: ТАНГ, 2004. – 331 с.
11. Луценко І.С. Сучасне трактування сутності податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності / І.С. Луценко // Економіка та держава. – 2010. – № 3. – С. 63-65
12. Мироненко І. С. Напрями та форми взаємодії в діяльності Державної фіскальної служби України // Право і суспільство. 2017. № 1. С.171–175.
13. Митна справа: підруч. / [А.І. Крисоватий, С.Д. Герчаківський, О.Б. Дем'янюк та ін.]; за ред.. А.І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2014. – 540 с.
14. Місце митних платежів у системі податків і зборів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-2553.html>.
15. Мостовий А. Порядок справляння митних платежів / А. Мостовий // Митна справа. – 2010. – № 2 (68). – С. 22–26.
16. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.com.ua/taxes/-/mitniy_kodex2012.html .
17. Наказ Міністерства фінансів України «Про розміри відшкодувань за зберігання на складах митних органів товарів і транспортних засобів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1142-12>
18. Онищук Ю.В. Інститут митних платежів: особливості правового регулювання/ Ю.В. Онищук. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ms/2012_5/61.pdf
19. Офіційний веб-сайт Державного казначейства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
20. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
21. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>

22. Петруня Ю.Є. Адміністрування митних платежів: стан і перспективи / Ю.Є. Петруня, М.О. Губа // Вісник Академії митної служби України : зб. наук. праць. – 2012. – № 1(47). – С. 32-37.
23. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
24. Податкові і митні пільги. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intertorg.kr.ua/2012/10/podatkov-i-mitni-pilgi/>
25. Ривак Н.О. Шляхи підвищення ефективності митної політики України / Н.О. Ривак // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.3. – С. 224-232
26. Шталь Т.В. Митні платежі України та вплив на них членства у Світовій організації торгівлі / Т.В. Шталь, М.А.Віденко, К.Є. Кравченко // Вісник Міністерства доходів і зборів України. – 2013. – С. 25-34.
27. Шулатова І. С. Поняття і сутність Державної фіскальної служби України // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2014. № 3. С. 447–455. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_3_76.pdf.

